Europees Parlement
2024-2029

Commissie buitenlandse zaken

2025/2021(INI)

5.3.2025

ONTWERPVERSLAG

over de Commissieverslagen 2023 en 2024 over Noord-Macedonië
(2025/2021(INI))

Commissie buitenlandse zaken

Rapporteur: Thomas Waitz

INHOUD

Blz.

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT 3

TOELICHTING 9

BIJLAGE: ENTITEITEN WAARVAN OF PERSONEN VAN WIE DE RAPPORTEUR INPUT HEEFT ONTVANGEN 11

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT

over de Commissieverslagen 2023 en 2024 over Noord-Macedonië
(2025/2021(INI))

Het Europees Parlement,

– gezien de Stabilisatie- en associatieovereenkomst tussen de Europese Gemeenschappen en hun lidstaten, enerzijds, en de Republiek Noord-Macedonië, anderzijds[1],

– gezien het verzoek van Noord-Macedonië om toetreding tot de Europese Unie, dat is ingediend op 22 maart 2004,

– gezien het besluit van de Europese Raad van 16 december 2005 om Noord-Macedonië de status van kandidaat-lidstaat te verlenen,

– gezien de conclusies van de Europese Raad van 19 en 20 juni 2003 en de bijlage daarbij met als titel "De agenda van Thessaloniki voor de Westelijke Balkan: op weg naar Europese integratie",

– gezien Verordening (EU) nr. 2021/1529 van het Europees Parlement en de Raad van 15 september 2021 tot vaststelling van het instrument voor pretoetredingssteun (IPA III)[2],

– gezien Verordening (EU) 2024/1449 van het Europees Parlement en de Raad van 14 mei 2024 tot oprichting van de hervormings- en groeifaciliteit voor de Westelijke Balkan[3],

– gezien de mededeling van de Commissie van 5 februari 2020 getiteld "Bevordering van het toetredingsproces – Een geloofwaardig EU-perspectief voor de Westelijke Balkan" (COM(2020)0057),

– gezien de mededeling van de Commissie van 8 november 2023 getiteld "Mededeling inzake het uitbreidingsbeleid van de EU voor 2023" (COM(2023)0690) en het bijbehorende werkdocument van de diensten van de Commissie getiteld "North Macedonia 2023 Report" (SWD(2023)0693),

– gezien de mededeling van de Commissie van 8 november 2023 getiteld "Nieuw groeiplan voor de Westelijke Balkan" (COM(2023)0691),

– gezien de mededeling van de Commissie van 20 maart 2024 betreffende pretoetredingshervormingen en -beleidsevaluaties (COM(2024)0146),

– gezien de mededeling van de Commissie van 24 juli 2024 getiteld "Verslag over de rechtsstaat 2024" (COM(2024)0800), en het bijbehorende werkdocument van de diensten van de Commissie getiteld "2024 Rule of Law Report – Country Chapter on

[1] PB L 84 van 20.3.2004, blz. 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2004/239(2)/oj.
[2] PB L 330 van 20.9.2021, blz. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj.
[3] PB L, 2024/1449, 24.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1449/oj.

the rule of law situation in Albania" (Verslag over de rechtsstaat 2024 – Hoofdstuk over de situatie van de rechtsstaat in Noord-Macedonië) (SWD(2024)0830),

– gezien de mededeling van de Commissie van 30 oktober 2024 getiteld "Mededeling inzake het uitbreidingsbeleid van de EU voor 2024" (COM(2024)0690) en het bijbehorende werkdocument van de diensten van de Commissie getiteld "North Macedonia 2024 Report" (SWD(2024)0693),

– gezien de hervormingsagenda van Noord-Macedonië, zoals goedgekeurd door de Commissie in het kader van de hervormings- en groeifaciliteit op 23 oktober 2024,

– gezien het eindverslag van 23 september 2024 van de verkiezingswaarnemingsmissie van het Bureau voor Democratische Instellingen en Mensenrechten van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE/ODIHR) over de presidentsverkiezingen in Noord-Macedonië van 24 april 2024 en de parlementsverkiezingen van 8 mei 2024,

– gezien de verklaringen van de top EU-Westelijke Balkan van 13 december 2023 en de top EU-Westelijke Balkan van 18 december 2024, beide gehouden in Brussel,

– gezien het proces van Berlijn, dat op 28 augustus 2014 is gestart,

– gezien zijn eerdere resoluties over Noord-Macedonië,

– gezien artikel 55 van zijn Reglement,

– gezien het verslag van de Commissie buitenlandse zaken (A10-0000/2025),

A. overwegende dat Noord-Macedonië sinds 2005 de status van kandidaat-lidstaat van de EU heeft en het screeningproces in december 2023 met succes heeft afgerond;

B. overwegende dat de aspiraties van de burgers van Noord-Macedonië om lid te worden van de EU hebben geleid tot aanzienlijke vooruitgang op het gebied van democratie en sociaal-economische hervormingen, terwijl het toetredingsproces om verschillende ongegronde redenen geblokkeerd blijft;

C. overwegende dat Noord-Macedonië een betrouwbare partner is die zich volledig aansluit bij het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid van de EU;

D. overwegende dat Noord-Macedonië de resterende constitutionele hervormingen moet goedkeuren, opdat de toetredingsonderhandelingen snel van start kunnen gaan;

1. spreekt nogmaals zijn volledige steun uit voor de wens van Noord-Macedonië om toe te treden tot de EU;

2. herinnert eraan dat het momentum moet worden vastgehouden en de geloofwaardigheid van het Europese integratieproces moet worden behouden; merkt op dat Noord-Macedonië zich blijft inzetten voor integratie in de EU en afstemming op het EU-beleid; dringt aan op een snelle voortgang van de toetredingsonderhandelingen, maar wijst erop dat het belangrijk is de onderling afgestemde grondwetswijzigingen goed te keuren; moedigt alle politieke partijen in Noord-Macedonië aan een constructieve dialoog aan te gaan om de nodige consensus te bereiken over deze wijzigingen, die het multi-etnische

karakter van het land zouden versterken en de vooruitgang in de richting van EU-lidmaatschap versnellen;

3. is ingenomen met de nieuwe hervormings- en groeifaciliteit voor de Westelijke Balkan, waaruit 750 miljoen EUR aan subsidies en leningen zullen worden verstrekt aan Noord-Macedonië;

4. is ingenomen met de aanhoudende stabiliteit van de interetnische betrekkingen en de tenuitvoerlegging van de kaderovereenkomst van Ohrid;

5. dringt er bij Noord-Macedonië op aan de inspanningen op te voeren om de rechtsstaat en de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht te versterken, corruptie te bestrijden, zijn openbaar bestuur te hervormen en de transparantie en concentratie van de media-eigendom te verbeteren;

Werking van de democratische instellingen

6. merkt op dat de democratische instellingen in Noord-Macedonië weliswaar bevredigend functioneren, maar dat politieke polarisatie een struikelblok blijft voor de noodzakelijke hervormingen;

7. is ingenomen met de goedkeuring van een nieuw reglement door de Vergadering van de Republiek Noord-Macedonië (Sobranie), dat gefaciliteerd is door het Europees Parlement in het kader van de Jean Monnet-dialoog; benadrukt dat samenwerking tussen partijen van essentieel belang blijft om de uitvoering van de EU-gerelateerde hervormingen te versnellen en de democratische instellingen te versterken;

8. benadrukt dat de kieswet weliswaar is gewijzigd, maar dat er nog steeds een alomvattende hervorming van het kiesstelsel nodig is; dringt met klem aan op de uitvoering van de resterende aanbevelingen van het ODIHR en de Commissie van Venetië;

9. dringt aan op een betere regulering van de financiering van politieke partijen en campagnes, met inbegrip van maatregelen ter vergroting van de transparantie;

10. dringt aan op de verdere modernisering van een openbaar bestuur dat gebaseerd is op verdienste, waarbij systemische uitdagingen op het gebied van politisering worden aangepakt en de aanwervingsprocedures transparanter worden gemaakt;

11. dringt aan op verdere stappen om de systematische verantwoordingsplicht van overheidsinstellingen te waarborgen door middel van de zinvolle en openbare raadpleging van belanghebbenden;

12. dringt er bij de autoriteiten van Noord-Macedonië op aan zich te onthouden van ondoorzichtige, gepolitiseerde ontslagen uit en benoemingen in functies binnen onafhankelijke organen en agentschappen, en ervoor te zorgen dat de organisaties naar behoren worden gefinancierd en dat besluiten en aanbevelingen consequent worden uitgevoerd;

Media en maatschappelijk middenveld

13. herinnert eraan dat het rechtskader voor online- en offlinemedia moet worden hervormd om volledig in overeenstemming te zijn met de Europese verordening mediavrijheid[4];

14. herhaalt zijn oproep tot een grondige hervorming van de regels inzake overheidsfinanciering en reclame voor politieke partijen in de media;

15. moedigt acties aan om de redactionele en financiële onafhankelijkheid, onpartijdigheid en professionaliteit van publieke omroepen en mediaregulatoren te vergroten;

16. neemt met bezorgdheid kennis van de aanhoudende bedreigingen en aanvallen tegen journalisten; is ingenomen met de aanwijzing van een speciale aanklager voor het monitoren van aanvallen op journalisten en de invoering van mechanismen voor het melden van cyberpesten;

17. dringt aan op versterkte maatregelen ter ondersteuning van onderzoeksjournalistiek en mediageletterdheid, om haatzaaiende uitlatingen, desinformatie en buitenlandse inmenging te bestrijden;

18. is ingenomen met het levendige en constructieve maatschappelijk middenveld in het land, dat een zeer cruciale en positieve rol speelt in het hervormingsproces; merkt op dat maatschappelijke organisaties weliswaar opereren in een algemeen gunstig klimaat, maar dat er wettelijke en financiële kaders moeten worden toegepast om transparante mechanismen voor overheidsfinanciering te waarborgen;

Grondrechten

19. uit zijn bezorgdheid over het gebrek aan vooruitgang op het gebied van gendergelijkheid en het groter worden van antigenderbewegingen; dringt er bij de autoriteiten van het land op aan de toegang tot diensten voor slachtoffers van gendergerelateerd geweld te verbeteren;

20. merkt op dat de interetnische betrekkingen stabiel zijn gebleven en dat de kaderovereenkomst van Ohrid verder wordt uitgevoerd; dringt aan op voldoende financiering en personeel voor instellingen die de rechten van niet-meerderheidsgemeenschappen beschermen;

21. merkt op dat personen met een handicap nog steeds met aanzienlijke belemmeringen worden geconfronteerd, aangezien de wetgeving van het land nog steeds niet in overeenstemming is met het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap;

22. is ingenomen met de eerste rechterlijke uitspraak over haatzaaiende uitlatingen ten aanzien van de lhbtiq-gemeenschap, maar dringt met klem aan op de systematische vervolging van alle gevallen van haatzaaiende uitlatingen, haatmisdrijven en intimidatie;

[4] Verordening (EU) 2024/1083 van het Europees Parlement en de Raad van 11 april 2024 tot vaststelling van een gemeenschappelijk kader voor mediadiensten op de interne markt en tot wijziging van Richtlijn 2010/13/EU (Europese verordening mediavrijheid) (PB L, 2024/1083, 17.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1083/oj.

23. verzoekt Noord-Macedonië het migratiebeheer te versterken, de aanpassing aan het EU-acquis te verbeteren en aanhoudende uitdagingen bij de aanpak van reguliere en irreguliere migratie aan te pakken;

De rechtsstaat

24. stelt met grote bezorgdheid vast dat de staat van dienst van het land op het gebied van corruptiebestrijding is verslechterd, met name als gevolg van wijzigingen in het wetboek van strafrecht die het rechtskader hebben verzwakt, waardoor veel lopende zaken zijn stopgezet;

25. merkt op dat het gepercipieerde vertrouwen in de rechterlijke macht nog steeds zeer laag is; dringt erop aan de onafhankelijkheid, transparantie en doeltreffende werking van rechterlijke instanties te versterken;

26. stelt met bezorgdheid vast dat er geen vooruitgang is geboekt met het voorkomen en bestrijden van corruptie en dat financiële onderzoeken nog steeds een zwak punt vormen; dringt aan op versterking van de operationele capaciteit en de samenwerking van de structuren die verantwoordelijk zijn voor de bestrijding van georganiseerde misdaad en financiële misdaad;

27. dringt erop aan de onafhankelijkheid van veiligheids- en inlichtingendiensten te versterken door middel van passende regelgevingskaders;

28. dringt aan op verdere inspanningen om weerbaarheid op te bouwen tegen buitenlandse inmenging en gemanipuleerde informatie;

Sociaal-economische hervormingen

29. beveelt Noord-Macedonië aan maatregelen te blijven nemen om het klimaat en de infrastructuur voor ondernemers te verbeteren, het onderwijs en de digitale infrastructuur te versterken en de socialebeschermingsstelsels te verbeteren;

30. moedigt Noord-Macedonië aan vorderingen te maken met zijn digitale transformatie; onderstreept dat de braindrain, met name in medische beroepen en onder jonge professionals, moet worden aangepakt;

Milieu, energie en vervoer

31. stipt aan dat er extra inspanningen moeten worden geleverd om de doelstellingen op het gebied van energie-efficiëntie, hernieuwbare energie, voorzieningszekerheid en emissiereductie te halen; dringt er bij de autoriteiten van Noord-Macedonië op aan de wetgeving van het land inzake milieu en klimaatverandering op het EU-acquis af te stemmen en de handhaving ervan te waarborgen;

32. benadrukt dat de luchtkwaliteit dringend moet worden verbeterd; dringt er bij de autoriteiten op aan de maatregelen op het gebied van biodiversiteit, water-, lucht- en klimaatbescherming en regionaal afvalbeheer op te voeren;

33. dringt er bij de autoriteiten van het land op aan meer inspanningen te leveren om de vervoers- en energie-infrastructuur en de regionale connectiviteit te verbeteren en aanhoudende vertragingen bij de ontwikkeling van kritieke infrastructuur aan te pakken;

Regionale samenwerking en buitenlands beleid

34. is ingenomen met de waardevolle bijdragen van Noord-Macedonië aan regionale samenwerking en stabiliteit via zijn betrokkenheid bij regionale initiatieven;

35. prijst de inzet van het land voor het onderhouden van goede nabuurschapsbetrekkingen en zijn rol als model voor de oplossing van bilaterale geschillen op vreedzame wijze, door middel van dialoog en op basis van wederzijds begrip; herinnert er in dit verband aan dat bilaterale overeenkomsten door alle partijen te goeder trouw moeten worden uitgevoerd, met tastbare resultaten, onder andere de Overeenkomst van Prespa met Griekenland en het Verdrag inzake vriendschap, goed nabuurschap en samenwerking met Bulgarije; dringt aan op een consequente inzet voor dialoog en samenwerking met buurlanden met het oog op het bevorderen van wederzijds vertrouwen;

36. is verheugd dat Noord-Macedonië zich blijft inzetten voor de Euro-Atlantische veiligheid; waardeert het dat het land zich achter het buitenlands, veiligheids- en defensiebeleid van de EU schaart en dat het tot nu toe de beperkende maatregelen ten aanzien van Rusland volledig in acht neemt;

37. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de voorzitter van de Europese Raad, de Raad, de Commissie en de vicevoorzitter van de Commissie/hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid, alsmede aan de regeringen en parlementen van de lidstaten en aan de president, de regering en het parlement van de Republiek Noord-Macedonië.

TOELICHTING

Het Europees Parlement houdt nauwlettend toezicht op de politieke en sociaal-economische ontwikkeling in de uitbreidingslanden en de vaste rapporteur van het Europees Parlement presenteert gewoonlijk zijn verslag naar aanleiding van het uitbreidingspakket van de Commissie. Als nieuwe vaste rapporteur voor Noord-Macedonië heb ik de eer mijn eerste verslag in te dienen naar aanleiding van de door de Commissie gepubliceerde landverslagen 2023 en 2024. Met dit verslag wil ik een evenwichtige beoordeling geven van Noord-Macedoniës complexe politieke context en er tegelijkertijd bij de politieke belanghebbenden op aandringen vorderingen te maken met de hervormingen en eerdere overeenkomsten na te komen, en ik roep de EU-instellingen en de lidstaten op toekomstige bilaterale blokkades te voorkomen en het land de nodige garanties en op maat gesneden ondersteuning te bieden.

Met de succesvolle uitvoering van de kaderovereenkomst van Ohrid (2001) werd het land een rolmodel in de regio voor de oplossing van etnische geschillen op vreedzame wijze, door middel van dialoog en op basis van wederzijds begrip. Slechts vier jaar na de ondertekening van deze overeenkomst kreeg Noord-Macedonië in 2005 de status van kandidaat-lidstaat en het land is al geruime tijd een koploper in de regio. Noord-Macedonië heeft indrukwekkende en moeilijke hervormingen doorgevoerd – waaronder een historische naamsverandering – maar het toetredingsproces wordt al veel te lang belemmerd door bilaterale geschillen. Om het veto van Bulgarije tegen toetredingsonderhandelingen te overwinnen, nam de EU in 2022 de eisen van Bulgarije op in de conclusies van de Raad over de toetreding van Noord-Macedonië, waarbij de EU garant stond voor de uitvoering ervan. Het zogeheten Franse voorstel vormde echter een zorgwekkend precedent door toe te staan dat het toetredingsproces werd gebruikt voor het oplossen van culturele en historische geschillen. Hoewel deze overeenkomst uiteindelijk heeft geleid tot de opheffing van het veto, de eerste intergouvernementele conferentie (IGC) op 19 juli 2022 en de start van de screening, werd Noord-Macedonië er ook door verplicht zijn grondwet te wijzigen om de Bulgaarse minderheid erin op te nemen. De screeningsessies voor alle zes clusters zijn op 7 december 2023 afgerond en het land zal kunnen overgaan naar de volgende fase van de onderhandelingen zodra de grondwetswijzigingen zijn aangenomen.

Jaren van tegenslagen en niet-nagekomen beloften hebben in Noord-Macedonië begrijpelijkerwijs geleid tot frustratie, teleurstelling en een continue afname van de publieke steun voor integratie in de EU. In deze tijden van grote verschuivingen in de internationale wereldorde zoals Europa die kent, is er echter een hernieuwd gevoel van urgentie en is er een belangrijke kans weggelegd om met het toetredingsproces vooruitgang te boeken. Alle politieke belanghebbenden, met name de parlementsleden van de regerende coalitie en de regering, moeten dit moment aangrijpen en een constructieve dialoog aangaan om tot een consensus over bovengenoemde grondwetswijzigingen te komen. De EU en haar lidstaten moeten dit streven ten volle steunen, onder meer door garanties te bieden dat de grondwetswijzigingen niet zullen leiden tot verdere bilaterale eisen.

Noord-Macedonië heeft een voortreffelijke en ambitieuze hervormingsagenda opgesteld – waarschijnlijk een van de beste in de regio. De strikte uitvoering ervan zou het land weer op de rails zetten, met name op belangrijke gebieden zoals corruptiebestrijding, het waarborgen van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, de hervorming van het openbaar bestuur en verbetering van de situatie op het gebied van mediavrijheid. Enkele recente ontwikkelingen, waaronder het besluit van het land om zich in de Algemene Vergadering van

de VN te onthouden bij de meest recente Europese resolutie over Oekraïne, maar in februari 2025 wel zijn steun te geven aan de resolutie van de VS, hebben echter geleid tot bezorgdheid bij de EU-pleitbezorgers van Noord-Macedonië over het langetermijntraject van het land.

Ik hoop van harte dat alle partijen – de autoriteiten van Noord-Macedonië, de EU-instellingen en de buurlanden – de urgentie die er momenteel is, erkennen en doortastend optreden met het oog op het boeken van vooruitgang.

Wat de verantwoordelijkheid van deze assemblee betreft, engageer ik mij voor het vormen van een stabiele, constructieve, pro-Europese, pro-democratische en pro-uitbreidingsalliantie om de toetreding van Noord-Macedonië tot de EU te ondersteunen. Ik hoop de steun te krijgen van elk lid dat het met deze doelstelling eens is.

BIJLAGE: ENTITEITEN WAARVAN OF PERSONEN VAN WIE DE RAPPORTEUR INPUT HEEFT ONTVANGEN

Overeenkomstig artikel 8 van bijlage I bij het Reglement verklaart de rapporteur bij de opstelling van het ontwerpverslag input te hebben ontvangen van de volgende entiteiten of personen:

Entiteit en/of persoon
Gelieve een persoon of een entiteit te vermelden.

De bovenstaande lijst is opgesteld onder de exclusieve verantwoordelijkheid van de rapporteur.

Wanneer natuurlijke personen in de lijst worden geïdentificeerd aan de hand van hun naam en/of functie verklaart de rapporteur aan de betrokken natuurlijke personen privacyverklaring nr. 484 van het Europees Parlement (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do) te hebben verstrekt waarin de toepasselijke voorwaarden voor de verwerking van hun persoonsgegevens en de hiermee verbonden rechten worden toegelicht.